

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Järjestöjen välillä on eroa sen suhteen, miten helppoa/vaikeaa niiden on mahdollista rahoittaa toimintaansa varainhankinnan keinoin. Tähän voivat vaikuttaa muun muassa järjestön tavoitteet, toiminnan muodot ja toiminnan kohderyhmät, toiminta-alue (paikallinen/valtakunnallinen tms.), käytettävissä olevat resurssit, miten helposti järjestön toiminta tai sen tukeminen on "tuotteistettavissa" sekä millaista näkyvyyttä lahjoittaja/tukija voi saada itselleen järjestön tukemisen kautta. Järjestöjen varainhankintaa ohjaavat myös lainsäädännön, Verohallinnon jne. linjaukset siitä, mikä katsotaan sellaiseksi yleishyödyllisen yhdistyksen varainhankinnaksi, joka ei ole tuloveron alaista.

Rahoittajalla voi olla tarve ohjata järjestön toimintaa, mikä saattaa kaventaa järjestöautonomiamia tai johtaa siihen, että järjestö toimii "palveluntuottajana" rahoittajan suuntaan. Vaihtoehtona tälle voi kuitenkin olla, että toimintaa ei olisi lainkaan, tai että se toteutuisi pienimuotoisempaan

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Valtionapuviranomaisten välillä on vielä eroja valtionavustusten hakemiseen, myöntämiseen, käyttöön ja raportointiin liittyvissä käytännöissä. Tämä on haasteellista valtionavustusten hakijoiden kannalta, koska eri valtionapuviranomaisilla on erilaisia linjauksia esimerkiksi hyväksyttävien kulujen sekä vaadittavan omarahoitusosuuden suhteen.

Valtionavustus myönnetään tiettyä toimintaa/tarkoitusta varten. Mikäli järjestön toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia avustuskauden aikana (esim. Covid-19),

avustusta pitäisi voida tarvittaessa käyttää suhteellisen joustavasti myös muilla kuin alkuperäisessä avustuspäätöksessä kuvatuilla tavoilla, kunhan toiminnan keskeiset tavoitteet pysyvät ennallaan.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Kertaluonteinen tuki järjestön varainhankinnan kehittämiseen voisi parhaimmillaan vähentää valtionavustusten tarvetta pidemmällä aikavälillä, mikäli järjestö onnistuu kehittämään itselleen muita varainhankintakeinoja. Haasteena voi kuitenkin olla, että uudet rahoituslähteet (esim. yksityinen rahoitus) kaventavat järjestöautonomiiaa enemmän kuin mikä valtionavustuksen vaikutus olisi ollut. Toisaalta osalla järjestöistä toiminnan tavoitteet ja muodot ovat jo lähtökohtaisesti sellaisia, että niiden pohjalta on vaikea kehittää kovin monipuolista varainhankintaa, vaikka tätä erityisesti tuettaisiinkin.

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Esitetyillä keinoilla voidaan arvioida olevan erilaisia vaikutuksia. Yhtenä keinoista on esitetty, että valtionapuviranomaiset määrittelisivät valtionavustuksen käyttöön hyväksyttävät kustannukset yhdenmukaisella tavalla. Voidaan katsoa, että tämän tulisi olla valtionavustustoiminnan perusedellytys, mutta käytännössä valtionapuviranomaisten linjaukset poikkeavat vielä toisistaan.

Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen sopivan omavastuuosuuden vaatimus on valtionapuviranomaisen näkökulmasta ymmärrettävä. On kuitenkin otettava huomioon, että osalla järjestöistä omavastuuosuuden kokoon saaminen voi olla haasteellista, ja sen kerryttämiseen käytettävät resurssit (esim. työaika) voivat olla pois siitä järjestön varsinaisesta toiminnasta, jota varten valtionavustusta on haettu ja saatu. Omavastuuosuuden vaatimus saattaa osoittautua haasteelliseksi erityisesti silloin, kun järjestön toimintaympäristö muuttuu merkittävästi avustuskauden aikana.

Järjestön varallisuutta arviointiperusteena ja -kriteerinä käytettäessä on hyvä ottaa huomioon, että järjestöille tulisi jäädä taloudellista pelivaraa ns. pahan päivän varalle. Mikäli järjestön tulisi ennen valtionavustuksen myöntämistä käyttää kaikki mahdollinen varallisuutensa varsinaiseen toimintaan, ei järjestöjen toimintaympäristössä tapahtuviin merkittäviin muutoksiin (esim. Covid-19) välttämättä pystytä reagoimaan riittävällä nopeudella, ja pahimmillaan järjestön toiminta voi taloudellisen puskurin puuttumisen vuoksi pysähtyä esimerkiksi henkilöstön lomautusten vuoksi juuri silloin, kun sen toteuttamalle toiminnalle olisi eniten tarvetta.

Yhtenä mahdollisena keinona esitetyn tappiotakuun osalta tulisi huomioida, että järjestöautonomiaan kuuluu se, että järjestö kantaa vastuun tekemistään päätöksistä. Tappiotakuu siirtäisi tätä vastuuta järjestön ulkopuolelle. Varainhankinnan kustannusten avustuskelpoisuuteen liittyen taas voi olla haasteellista löytää malli, joka kohtelisi eri kokoisia ja tyyppisiä järjestöjä tasapuolisesti.

Varainhankinnan käynnistämiseen ja kehittämiseen myönnettävää erityisavustusta voisi pilotoida, jotta pystyttäisiin paremmin arvioimaan, miten varainhankinnan käynnistäminen tai kehittäminen käytännössä toteutuisi ja miten se toteutuessaan vaikuttaisi järjestön taloudelliseen asemaan sekä esimerkiksi siihen, miten järjestön tarve hakea valtionavustuksia toimintaansa mahdollisesti muuttuisi.

Vapaaehtoistoiminnan huomioimiseen valtionavustustoiminnan yhteydessä tulisi olla kriteerit, jotka olisivat riittävän yhteneväiset eri valtionapuviranomaisten välillä. On kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että kaikilla järjestöillä ei käytännössä ole sellaista vapaaehtoistoimintaa, jota voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi valtionavustuksen omavastuuosuutta laskettaessa.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Valtionavustuksen myöntämisen kriteerit pidettävä riittävän väljinä, jotta kyse ei ole ”ostopalvelusta”, jota järjestöt tuottavat valtionapuviranomaisen tarpeisiin.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Järjestöjen näkökulmasta valtionavustustoiminnan kehittäminen ja yhdenmukaistaminen on pääsääntöisesti positiivista, koska valtionavustusten myöntämiseen, käyttöön ja raportointiin liittyvät käytännöt ovat vaihdelleet eri valtionapuviranomaisten välillä. On kuitenkin myös jatkossakin hyvä kiinnittää huomiota siihen, että järjestöt eroavat toisistaan toiminnan tavoitteiden, muotojen ja laajuuden osalta: valtionavustustoiminnan yhdenmukaistaminen ei siksi saisi johtaa siihen, että tämä monimuotoisuus jäisi huomioimatta valtionavustuksia myönnettäessä.

Kalmari Eeva
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK